

ПАМ'ЯТКА

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ

I. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

згідно із Законом України «Про запобігання корупції» (далі - Закон):

корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей;

неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав;

подарунок - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Закон «Про запобігання корупції» розмежовує такі види правопорушень:

- корупційне правопорушення
- правопорушення, пов'язане з корупцією

корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

правапорушення, пов'язане з корупцією - діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

II. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ АБО ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідно до статті 65⁻¹ Закону за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в частині першій статті 3 цього Закону, притягаються до **кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.**

У разі вчинення від імені та в інтересах юридичної особи її уповноваженою особою кримінального правопорушення самостійно або у співучасті до юридичної особи у випадках, визначених Кримінальним кодексом України, застосовуються заходи кримінально-правового характеру.

Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно якої набрало законної сили рішення суду про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, підлягає звільненню з посади в установленому законом порядку.

Відповідно до статті 66 Закону збитки, шкода, завдані державі внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, **підлягають відшкодуванню особою, яка вчинила відповідне правопорушення**, в установленому законом порядку.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Корупційні кримінальні правопорушення, визначені статтями Кримінального кодексу України:

210 – нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням;

354 – підкуп працівника підприємства, установи чи організації;

364 – зловживання владою або службовим становищем;

364¹ – зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми;

365² – зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги;

368 – прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою;

368³ – підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми;

368⁴ – підкуп особи, яка надає публічні послуги;

368⁵ – незаконне збагачення;

369 – пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі;

369² – зловживання впливом.

Кримінальні правопорушення, які вважають корупційними лише за умови їх учинення шляхом зловживання службовим становищем визначені наступними статтями Кримінального кодексу України:

191 – привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем;

262 – викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом зловживання службовим становищем;

308 – викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом зловживання службовим становищем;

312 – викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом зловживання службовим становищем;

313 – викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням;

320 – порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (шляхом зловживання службовою особою службовим становищем);

357 – викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом зловживання службовим становищем або їх пошкодження;

410 – викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом зловживання службовим становищем.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією, передбачені статтями Кримінального кодексу України (визначені у примітці до ст. 45 Кримінального кодексу України):

366² – декларування недостовірної інформації (умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб);

366³ – умисне неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Адміністративна відповідальність застосовується лише до правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, визначені статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП):

172⁴ – порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності;

172⁵ – порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків;

172⁶ – порушення вимог фінансового контролю (несвоєчасне подання без поважних причин декларації; неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про

відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані);

172⁷ – порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

172⁸ – незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень;

172⁸⁻¹ – порушення встановлених законом обмежень після припинення повноважень члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг;

172⁹ – невжиття заходів щодо протидії корупції;

172⁹⁻¹ – порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням;

172⁹⁻² – порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля.

Стаття 188⁴⁶ КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції **щодо усунення порушень законодавства про запобігання і протидію корупції, ненадання інформації, документів, а також порушення встановлених законодавством строків їх надання, надання завідомо недостовірної інформації або не у повному обсязі.**

Відповідно до статті 38 КУпАП адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, може бути накладено протягом шести місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Частинною 2 статті 65¹ Закону України «Про запобігання корупції» передбачено, що особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Частиною 3 статті 65¹ Закону передбачено, що за поданням спеціального уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом Національного агентства, з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконання вимог Закону в інший спосіб, рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому працює особа, яка вчинила таке правопорушення, проводиться службове розслідування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Застосування дисциплінарної відповідальності передбачене як до корупційних, так і до пов'язаних із корупцією правопорушень.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Порядок застосування такого виду відповідальності регулюється Цивільним кодексом України та Цивільним процесуальним кодексом України.

Наставати цивільно-правова відповідальність може виключно у випадках, якщо вчинене правопорушення спричинило негативні наслідки у вигляді заподіяння моральної чи матеріальної шкоди.

Відповідно до статті 1166 Цивільного кодексу України майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.

Розмір відшкодування моральної та майнової шкоди встановлюється законом або домовленістю сторін, а в разі спору - судом.

ІІІ. ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КОРУПЦІЙНІ АБО ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відомості про осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, а також про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення, вносяться до **Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення** (відповідно до статті 59 Закону).

З урахуванням змін, внесених до статті 59 Закону, на теперішній час зберігання відомостей в Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, становить:

1) відомостей про притягнення до цивільно-правової відповідальності фізичної особи за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень - один рік;

2) відомостей про накладення адміністративного стягнення на фізичну особу за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення - один рік;

3) відомостей про притягнення до кримінальної відповідальності фізичної особи за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень - до погашення або зняття судимості з особи;

4) відомостей про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення, - п'ять років.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА:

Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10. 2014 року № 1700-VII
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

Кримінальний Кодекс України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Кодекс України про адміністративні правопорушення
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

Кримінальний процесуальний кодекс України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

Кодекс законів про працю України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

Цивільний кодекс України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Цивільний процесуальний кодекс
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Інші джерела:

Роз'яснення Національного агентства «Щодо фінансової доброчесності: застосування окремих положень Закону України "Про запобігання корупції" стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку) від 13.11.2023 р. N 4 (зі змінами)
<https://ips.ligazakon.net/document/FN079827>

Методичні рекомендації Національного агентства «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції»
<https://wiki.nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Categories/00/a7/00a7436f958b8a030a42c403bcc53b2708767ea9fe094fb1c9e7e99214c76937310259413.pdf>

Пам'ятка НАЗК «Корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення»
<https://wiki.nazk.gov.ua/category/prevention/anticorruption-upovnovazhenym/koruptsijni-ryzyky-ta-antykoruptsijni-programy/1-antykoruptsijna-programa-organiv-vlady/metodychni-materialy-1-antykoruptsijna-programa-organiv-vlady/?id=6369#post6369>